

Andrej Lorinc

KURUCKÝ KRÁĚ

Andrej Lorinc

Kurucký kráľ

ISBN 978-80-974264-4-6

Zlé správy

„Urodzený pane, dozvedel som sa znepokojujúce správy,“
vzrušene hovoril Jakub, len čo za sebou zatvoril dvere.

„Jakub, upokoj sa,“ tíšil ho urodzený pán Štefan Tököli, ktorý
sedel v kresle s pohárom vína v ruke. Pohľad upieral na Jakuba,
svojho oddaného sluhu, či skôr dôverníka. Budú to už hádam aj dva
týždne, čo opustil Oravský hrad, aby sa podozvedal, čo sa deje a
rozpráva v širokom okolí.

„Nalej si vína, sadni si a rozprávaj.“

„Všade vás hľadajú, pane...“

„Veď sa predsa neukrývam! A kto ma teda hľadá?“

„Urodzený pane, sú to žoldnierske oddiely nášho panovníka
Leopolda I.“

V miestnosti zavládlo ticho sem-tam prerušované praskotom
polien v kozube.

Urodzený pán Štefan Tököli sa myšlienkami vrátil do minulosti.
Pred pár rokmi sa pridal k nespokojným vládnucim uhorským
stavom, ktoré sa postavili na odpor nástupcovi Ferdinanda III.
Leopoldovi I. Habsburskému. Príčina tkvela v nevýhodných a
ponižujúcich podmienkach Vašvárskeho mieru, ktorý podpísal s
Tureckom. Tento skutok utvrdil uhorské stavy v názore, že pre
panovníka nie je dôležité vyhnanie Turkov z krajiny, ale uvoľnenie
najatých žoldnierov. Tých by potom mohol nasadiť do boja proti
rebelujúcim uhorským stavom. K sprisahaneckému hnutiu palatína
Františka Vešeléniho sa pridal ostrihomský arcibiskup Juraj Lipai,
krajinský sudca František Nádašdy, chorvátsky bán Peter Zrínsky,
magnáti František Frankopan, František I. Rákoci a on, Štefan
Tököli. Skôr než bolo povstanie pripravené, nečakane zomrel
arcibiskup Lipai a o niečo neskôr aj palatín František Vešelény.
Sprisahanci sa usilovali získať podporu v zahraničí, hlavne v Poľsku
a Francúzsku, ale neúspešne. Oslovili aj tureckú Vysokú Portu, ale

ani tá si neželala v tom čase narušiť dobré vzťahy s viedenským dvorom. Okrem toho cisárskemu veľvyslancovi v Istanbule prezradila plány povstalcov. Leopold I. aj keď o všetkom vedel, nepodnikol žiadne opatrenia, vyčkával.

Pán Tököli si vzdychol. Chcel sa napiť vína, ale pohár bol prázdny. Pokynul Jakubovi, aby ponalieval. Zišlo mu na um, ako veľmi ho znepokojilo, že povstanie ani nezačalo a jeho vodcovia už medzi sebou súperili o tituly a funkcie. Nádašdy chcel byť palatínom, Rákoci túžil stať sa kniežaťom východného Uhorska a Zrínsky sa videl v hodnosti zadunajského kniežaťa. Usúdil, že sprisahanie sa pomaly rúca, a tak sklamaný odišiel na Oravský hrad, kde sa mala konať svadba jeho dcéry.

„Pane, rozprával som sa aj s kastelánom Likavského hradu. Tvrdil, že má hodnoverné správy o tom, že do žalára k Nádašdymu a Rákocimu pribudli páni Zrínsky a Frankopan.“

„Jakub, ako ich chytili? Ved' sa chystali utiecť!“

„Kastelán rozprával, že oboch povolal panovník do Viedne, aby sa bránili proti obvineniu z prípravy povstania. No a po príchode namiesto audiencie ich nechal zatknúť.“

„Poviem ti, Jakub, bola to ľahkovážnosť, že verili panovníkovi.“

„Máte pravdu, pane, ale v žalári sú už všetci najdôležitejší urodzení páni, ktorí sa najviac podieľali na príprave sprisahania. Okrem vás, môj pane.“

„Je to tak, ale chceš mi tým povedať, že panovníkovi ľudia ma budú hl'adať, aby ma uväznili. Či sa mýlim?“

„Nie, pane, nemýlite sa. Preto sa vás, ak dovoľíte, chcem opýtať, čo budete teraz robiť.“

„Jakub, Jakub, tak dlho sme spolu a ty nevieš, čo budem robiť? Utekať nebudem! Vystrojím dcére svadbu a tu na hrade budem na nich čakať, len nech si po mňa prídu.“

„Pane, práve tejto odpovede som sa bál. Chcel by som však pripomenúť, že syn Imrich vás ešte potrebuje. Nebolo by rozumnejšie odísť z Uhorska spolu s ním?“

„Ešte pouvažujem, Jakub. Svadba bude o pár dní a čo nevidieť príde Imrich, porozprávam sa s ním a rozhodneme sa, čo urobíme.“
Muži zmĺkli.

Svadba

Po hradskej hrkotal koč. Nebolo sa čomu diviť. Kráľovská cesta, známa ako Magna via, bola najdlhšia v Kráľovskom Uhorsku. Viedla z Viedne cez Prešpork, pokračovala severom monarchie ďalej na východ a pri Prešove sa stáčala na juh k Michalovciam, pokračovala k Užhorodu a končila v Sedmohradsku. Bola veľmi využívaná, ale málo udržiavaná, a tak jeden výmol' nasledoval za druhým.

V koči sedeli dvaja mládenci a podráždene sa vrteli, akoby na nich útočili včely. Vracali sa domov. Dôvodom bola svadba Imrichovej sestry Kataríny. Rodiskom mládenčov bol Kežmarok, ale nevracali sa tam. Urodzený pán Štefan Tököli kúpil hrad Likavu. Tam mali namierené.

Imrich a Paľo sa poznali od detstva, vyrastali spolu. Rodina Brezovičovcov mala majetky vo Veľkej Lomnici a Tököliovci v Kežmarku, takže boli blízki susedia. Keď sa rozhodlo, že Imrich má ísť študovať, pridal sa k nemu aj Pavol. Rodičia vedeli, že sa nechcú rozdeliť, no boli aj radi, že bez dozoru starších budú spoločne čeliť nástrahám života, a tak súhlasili.

Imrichov otec poslal po nich koč, za ktorým bol uviazaný pár koní. Keďže cesty boli nebezpečné, sprevádzali ich traja urastení, ozbrojení sluhovia. Mládenčov v koči neustále natriasalo. Priestor pre cestujúcich bol zhotovený z dreva alebo prútia, zvnútra obitý kožou či látkou a položený na prednú aj zadnú os kolies. Sedeli na slamníkoch, no ani ich hrúbka nezmiernila, aby s nimi menej hegalo. Mali pocit, že sú celí doudieraní, bolelo ich celé telo. Toto utrpenie trvalo už piaty deň a ešte stále neboli v cieli. Mlčali a nedočkavo čakali, keď uvidia Likavský hrad.

„Nech hľadáim ako chcem, hrad nikde nevidím,“ utrúsil Imrich.

„Mne div oči nevyskočia z jamôk, čo sa tak obzerám vôkol seba, ale tiež som nikde nič nezbadal,“ prisvedčil Pavol.

„Mládenci, upokojte sa,“ ozval sa pohonič, vediac, že poznámky patria jemu. Už pred chvíľou im slúbil, že zastanú a presadnú si na

kone. „Pozrite, kúsok pred nami je vršok. Hrad z neho uvidíte ako na dlani. Zbehneme z neho, v potoku napojíme kone a môžete cváľať vpred.“

Prestali sa rozprávať. Za tých päť dní, čo sú na ceste, si toho povedali toľko, že im už nič nezišlo na um. Museli byť trpezliví, ale práve táto vlastnosť im chýbala. Kone pomaly stúpali hore miernym svahom.

„Tam... vidím hrad!“ zvolal zrazu Pavol a ukazoval na mohutnú hradbu Chočských vrchov.

„Kde? Kde? Ja v tej záplave lesov nič nevidím!

„Imrich, vidíš to osamelé vyčnievajúce skalisko nad riekou Váh? Zaostri zrak a na ňom rozoznáš hradby a štvorcové veže Likavského hradu.“

„Už ho vidím, Pa'lo! Zdá sa, že je ešte ďaleko, ale vyzerá obrovský. Neviem sa dočkať, kedy tam už budeme.“

Hlavnou úlohou Likavského hradu bolo strážiť priechod cez riekou Váh a dôležitú cestu z Považia na Oravu a do Poľska. Urodzený pán Tököli hrad majestátne prestaval, zväčšil a prepychovo zariadil. Nechal doň previezť väčšinu cenností z Kežmarku a iných majetkov.

Pri potoku zastali. Mládenci vystúpili a usilovali sa rozhábať stárnuté telá. Jazdci tiež zosadli z koní a zaviedli ich k vode.

„Pa'lo, ideme?“ netrpezlivo súril Imrich. „Chvíľu sme si oddýchli, kone už tiež nepijú, tak by sme hádam mohli ísť.“

„Najradšej by som ostal ležať, počúval žblnkot potoka a nehýbal sa. No máš pravdu, pod'me!“

Dvaja jazdci išli s nimi, tretí ostal s pohoničom. Boli unavení, ale blízkosť dobrého jedla a pohodlnej postele ich poháňali vpred.

Pred bránou hradu sa dlho nezdržali. Domáci vedeli, že prídu, už na nich čakali. Služobníctvo ochotne pomáhalo, veď sa mali postarať o syna svojho chleboдаря.

Mládenci umytí aj nasýtení ležali v posteliach jednej z mnohých izieb hradu.

„Mladý pán...“ opakoval kastelán a triasol Imrichovým plecom. „Nerád vás budím, ale je to nevyhnutné.“

„Čo sa robí? Stalo sa niečo?“ Imrich si pretieral oči. Nechápavo pozeral na kastelána.

„Neviem, ako vám v krátkosti vyrozprávať, čo sa udialo za ten čas...“

„Ako dlho som spal?“

„Prišli ste včera večer a spali celý deň až doteraz. Znovu sa stnieva a vy s pánom Pavlom musíte čo najskôr utiecť z hradu.“

„Utiecť...? Ak je to také vážne nech to počuje aj Paľo,“ povedal Imrich, rezko vstal a zobudil priateľa.

„Hovorte, počúvame.“

„Mladí páni,“ začal kastelán, „poobede sme mali nečakanú návštevu. Prišli cisárski dôstojníci. Preukázali sa listom, v ktorom stálo, že majú na hrad dosadiť nemeckú posádku.“

„Nerozumiem, akým právom chcú niečo také urobiť, veď Likava je majetkom môjho otca,“ rozčuľoval sa Imrich.

„Máte pravdu, mladý pán. Preto som im dôrazne dal najavo, že rozkazy prijímam len od urodzeného pána Tököliho. Bez jeho súhlasu nevpustím na hrad žiadnu posádku. Myslel som si, že tým je záležitosť vyriešená, ale nebola. Oznamovali mi, že majú rozkaz obklúčiť hrad a nikoho nevpustiť dnu ani von.“

„Sme tu teda uväznení?!“ vyhrkol Imrich.

„Áno, mladý pán, preto vás budím. Musíme to vyriešiť, kým je ešte čas.“

„Súhlasíme s vami, ak tu nechceme ostať trčať, musíme ujsť. No neviem, ako sa dostaneme z obklúčenia?“ opýtal sa Pavol.

„Viem o únikovej ceste z hradu,“ vyhlásil kastelán.

Mládenci zbehli na dolné nádvorie a zamierili do jedálne. Nejedli od včerajška, a tak sa s chuťou pustili do pripraveného jedla. Nerozprávali veľa. Boli sklamaní, že musia opustiť hrad. Dúfali, že tu pobudnú a poriadne si všetko poobzerajú. Nakoniec nič z toho

nebolo. Prišiel kastelán, aby ich posúril. Vyšli na nádvorie, kde už čakali sluhovia i kone. Zamierili do odľahlého kúta. V hrubom hradnom múre zbadali otvorené malé mreže a z vonkajšej strany ťažké železné dvere.

„Mladí páni, tadiaľ vyjdete za hradby,“ vysvetľoval kastelán, „a dostanete sa na chodník. Je zarastený kríkmi, ale musíte sa nimi predať. Sluha pôjde s vami a vyvedie vás na hradskú, smerujúcu k Oravskému hradu.“

Rozlúčili sa s kastelánom. Chytili kone za uzdu a nasledujúc sluhu stratili sa v húštine.

Brieždilo sa. Slniečné lúče presvitali cez rannú hmlu. Imrich s Paľom pomaly napredovali. Zrazu zastali. S údivom hľadeli do diaľky. Pred nimi sa týčilo strmé skalné bralo, na ktorom sa nad riekou Orava vypínal hrad. Stál na strategickom mieste uhorsko-poľskej cesty, ktorú mal chrániť. Budovy horného, stredného a dolného hradu vzájomne prepojené tvorili celok veľkých rozmerov a zaberali tri výškové terasy hradnej skaly.

Na Oravský hrad z tejto diaľky bol veľkolepý pohľad. Z hmly plaziacej sa nad riekou vyčnievalo mohutné skalisko. Prvé slnečné lúče sa odrážali od striech budov a vytvárali trblietavé svetlo stúpajúce stále vyššie až na vrchole vytvorilo lesklú zlatú korunu. Imrich s Pavlom mlčali očarení tou neopísateľnou krásou. Museli ísť však ďalej, a tak popohnali kone. V sedle strávili celú noc, unavení boli nielen oni, ale aj kone. Pomaly sa blížili k hradu. Už rozoznávali obytné budovy i mohutné bašty aj dohora stúpajúce nádvorie. Zo všetkých okien, terás, veží a vysokých opevňovacích múrov vialo množstvo farebných stúh.

Prešli brodom cez riekou Oravu a stúpali po miernej strmine k hradu. Vstup bol zabezpečený tromi bránami zoradenými za sebou. Dnu sa vchádzalo vežou s padacími mrežami. Povedali kto sú a stráž ich vpustila dnu. Vyšli na nádvorie a smerovali k ďalšej bráne. Tá

mala prekážku v podobe padacieho mosta nad hlbokou priekopou, ktorý býval zväčša spustený. Zamierili k vstupnému tunelu ukrývajúceму kazemate, ktoré slúžili ako strielne či väznice. Ocitli sa na dolnom nádvorí. Koniar sa ujal koní a sluha ich vyviedol na druhé nádvorie. Tam im v ústrety kráčal urodzený pán Štefan Tököli.

„Otec...!“ Imrich sa rozbehol.

„Syn môj,“ Tököli chlapsky potľapkával Imricha a pritláčal si ho k hrudi, „konečne ste doma.“

„Som šťastný, že sme už tu,“ rozrušene povedal Imrich.

Pán Tököli povolil objatie, ustúpil o krok s skúmvým pohľadom si premeriaval mládencov.

„Paľo, aj teba vítam, mám radosť, že si prišiel. Chlapci, musím povedať, že ste vyrástli a zmocneli.“

„Otec, nemôžem vám opätovať poklonu,“ odvetil Imrich.

„Urodzený pane, naozaj vyzeráte, akoby ste boli chorý,“ pridal sa Paľo.

„Mudrlanti, ja sa teším, že ste tu a vy mi vyčítate, že som starý a chorý. V poslednom čase sa naozaj necítim dobre. V marci som priadne zmokol na poľovačke. Prechladnutie liečila bylinkárka, ale, žiaľ, kašľať som neprestal.“

„Otec, mali by ste sa kurírovať a...“

„Áno, viem, ale až po svadbe. Rozmýšľam, prečo ste prišli tak skoro ráno, azda ste išli celú noc? Mohli ste predsa prespať na Likavskom hrade.“

„Z Likavy sme museli utiecť. Kastelán nám oznámil, že prišli cisárski dôstojníci s rozkazom dosadiť na hrad nemeckú posádku. Odmietol to a vykázal ich za brány, preto obklúčili Likavu.“

„Rozumiem, ale musím priznať, že tak skoro som to nečakal,“ odvetil Tököli. „Vysvetlenie je na dlhšie rozprávanie, preto len to najdôležitejšie. Panovník nehájil záujmy uhorskej šľachty, a tá sa búrila. Hlavne palatín Vešeléni, ku ktorému sa pridali poprední páni, medzi nimi aj ja. Sprisahanie skončilo neúspešne. Leopold I. chce

teraz potrestať všetkých, ktorí sa na ňom zúčastnili a podporovali ho. Na rad prišlo veľké zatýkanie a konfiškácia majetkov.“

Úzkymi schodmi vystupovali hore až sa ocitli na malom nádvorí. Palác, ktorý tu stál bol najstaršou časťou hradu, postavený na vrchole skalného brala. Tököli ich odprevadil k izbe, kde mali stráviť nasledujúce dni.

Imrichovi a Paľovi čas na Orave ubiehal rýchlo. Nechceli, aby sa im povodilo tak, ako na Likave a preto každú chvíľu využívali na potulky po hrade. S pánom Tökölim sa rozprávali málo, ten bol zaneprázdnený prípravou svadby. Usiloval sa, aby nielen mladomanželia, ale aj hostia si túto oslavu zapamätali, ako veľkolepú udalosť. Vydával predsa svoju milovanú dcéru Katarínu. Ženích Pavol Esterházi nebol hocikto, patril medzi najbohatších magnátov v krajine. Členovia jeho rodu pôsobili na rôznych vysokých postoch a výrazne ovplyvňovali politické dianie v Uhorsku. Štefan Tököli rátal s tým, že na svadobnom obrade bude hojná účasť a preto rozhodol, že svadba bude nie na Likavskom, ale Oravskom hrade, poskytujúcom viac miesta a pohodlia. Hrad síce nevlastnil, ale mal v ňom podielnickú účasťinu a bol tiež direktorom Oravského hradného panstva. Založilo ho sedem dcér Juraja Turza, ktorý nechcel, aby ním nadobudnuté bohatstvo bolo rozdelené, preto v závete určil zásadu nedeliteľnosti majetku, iba výnosov z nich.

Začali prichádzať hostia. Hrad ožil množstvom ľudí. Jedni boli hluční, iní si šeptom oznamovali, že domáci pán je u panovníka v nemilosti.

Nadišiel deň, keď sa svadobčania zhromaždili na nádvorí dolného hradu a zaplnili Kaplnku svätého Michala. Začal sa cirkevný obrad. Farár požehnal manželom, svadobní hostia opustili kaplnku a presunuli sa do Turzovho paláca. Vo veľkej sále pri bohato prestretých stoloch začala veľkolepá hostina.

Na druhý deň opustili hrad urodzený pán Esterházi s manželkou, synom Pavlom a nevestou Katarínou. Ich odchod zasial semeno neistoty a pochybnosti u mnohých svadobčanov. Nevedeli, či svojou prítomnosťou na svadbe nevrhajú na seba podozrenie, že aj oni sú naklonení myšlienkam Vešelénihho sprisahania. Hľadali preto všelijaké výhovorky, prečo sa nemôžu zdržať dlhšie a odchádzali z hradu. Našli sa aj takí, ktorí nemilosť domáceho pána nebrali vážne a hodovali ďalej. Bolo ich však málo a keď odišli aj tí, hrad stíchol.

Ráno urodzený pán Tököli neprišiel do jedálne. Nebolo to jeho zvykom, ale Imrich s Paľom si mysleli, že si chce trochu dlhšie pospať. No pred obedom sa od služobníctva dozvedeli, že doteraz nevyšiel zo svojej izby.

Zaklopali a vošli dnu. Ležal v posteli a zdalo sa, že vôbec sa nechystá vstať. Vedľa sedel ako kôpka nešťastia Jakub. Bezradne krčil plecami, čím dal najavo, že pán nedá na jeho rady a pomoc odmieta. Podišli bližšie a a pochopili. Tököli bol rozpálený, na čele sa mu perlili kvapôčky potu a bolo zjavné, že má horúčku. Imrich dlho nerozmýšľal a prikázal zavolať bylinkárku. Sadol si na kraj postele, chytil otca za ruku a vypytoval sa, čo ho bolí.

„Imrich, syn môj, neznepokojuj sa, som len unavený. Trochu si oddýchnem a budem v poriadku.“

„Pán môj, zabudli ste povedať, že vás trápi kašeľ, máte bolesti v hrudi, a mordujú vás záchvaty dýchavičnosti,“ vysypala bylinkárka Tereza, práve vstupujúca do izby a počula, ako urodzený pán zľahčuje chorobu, „teraz máte už aj horúčku, takže sa ideme kurírovať,“ zavelila.

V izbe nastal čulý ruch. Služky šikovne prinášali a odnášali potrebné veci a pomáhali bylinkárke. Mládenci stáli pri záhlaví postele, aby nezavadzali. O chvíľu už urodzený pán skôr sedel ako ležal v suchej posteli. Na čele a nohách mal studené obklady. Tereza mu na hrud' priložila vankúšik naplnený liečivými rastlinkami. Pritiahla si kreslo k posteli, no nesedela dlho. Znovu začala chorému

vymieňať obklady.

Na druhý deň sa Imrich s Paľom náhlili do izby urodzeného pána. Hnala ich zvedavosť sprevádzaná znepokojením, ako sa má. Len čo vošli dnu, ostali zarazene stáť. Pán Tököli sedel v posteli a tvrdohlavo presviedčal Terezu, že už je zdravý a môže opustiť lôžko. Bola v nevýhode, svojho pána musela poslúchať. Ale bojovala statočne, srdnato trvala na svojom, že vstať z postele je ešte prívčas.

„Mladí páni, ako dobre, že ste prišli,“ uľahčene si vzdychla, „s Jakubom nemôžeme urodzeného pána presvedčiť, že by ešte nemal vstávať.“

Nakoniec sa im podarilo prehovoriť pána, že jeden-dva dni si ešte poleží. Imrich s Paľom mu robili spoločnosť. Neboli doma tri roky, takže sa mali o čom rozprávať.

Nemoc

Zvon hradnej kaplnky odbíjal poludnie, keď sluha Tökölimu oznámil, že ho prišli navštíviť dvaja páni v dôležitej veci.

„Nepovedali kto sú?“

„Urodzený pane, povedali, ale..., nezapamätal som si ich. Majú také čudné mená a pekne vyšnurované uniformy.“

„Zaved' ich do Turzovho paláca, ja hneď prídem. A... nepovedz im, že som chorý.“

Imrich, Paľo a Jakub boli prekvapení, ako urodzený pán rezko vstal a krikom privolával služobníctvo.

„Potrebujem šaty a rýchlo mi pomôžte obliecť sa!“

Pánov krik začula aj bylinkárka Tereza, a tak sa náhlila k nemu. Čo uvidela ju zarazilo a rozčúlilo. Hneď od dverí spustila: „Nesľúbili ste, urodzený pane, že aj dnes ostanete ležať? A čo vidím...?“

„Zadrž ostré slová dobrá žena. Prišli vysokopostavení páni, asi to budú panovníkovi vyslanci a ja ich mám prijať v posteli? To chceš? Ha? Mám im ukázať svoju slabosť?“

V izbe nastalo ticho. Nikto už nič nenamietal. V duchu usúdili, že urodzený pán má pravdu.

„Hotovo, som pripravený, môžem ísť,“ povedal Tököli a s Jakubom zišli na dolný hrad. Vošli do Turzovho paláca.

„Dobrý deň, páni. Víтам vás na Oravskom hrade.“

„Urodzený pán Tököli, som generál Heister a toto je generál Spankau,“ predstavil starší z generálov seba a svojho druhu.

„Páni, popravde neviem, čo vás primälo k tejto návšteve?“

Nastalo trápne ticho. Generáli sa ocitli v nepríjemnom položení. Panovník vydal prvého novembra 1670 rozkaz na zatknutie Štefana Tököliho a na zhabanie jeho majetku. Vykonávateľmi mali byť práve generáli prešľapujúci z nohy na nohu a nevediaci ako pokračovať v rozhovore.

„Urodzený pán Tököli,“ ujal sa napokon slova generál Heister, „máme rozkaz posilniť obranu hradu nemeckou posádkou.“

Nanovo zmĺkli. V skutočnosti vedeli, že je to len zámienka, ako sa zmocniť hradu a súčasne zaistiť urodzeného pána.

„Veľavážení páni, zbytočne ste sem chodili. Na hrade je dostatočne silná a skúsená posádka, ktorá ho dokáže ubrániť. Ak je to všetko, rozhovor považujem za skončený.“

Generáli si zarazene vymenili pohľady, ako na povel zrazili opäťky a zamierili k dverám. Generál Heister sa ešte otočil a so škodoradostným úsmevom vyprskol: „Veľavážený pane, panovník vydal rozkaz na vaše zatknutie. Neujdete, pretože hrad budeme strážiť. Dnu ani von nikoho nepustíme. Dúfam, že budem mať možnosť vás v reťaziach odvieŕť do väzenia.“

„Generál Heister, môžem vás ubezpečiť, že tú radosť vám nedoprajem.“

Tököli s Jakubom vyšli z paláca. Dýchali zhlboka. Jednak sa im žiadal svieži vzduch a jednak chceli zahnať myšlienky z rozhovoru. Schodmi pomaly kráčali k hornému hradu a vošli do izby. Imrich s Paľom, ba aj bylinkárka postrehli, že majú zlé správy. Pán prikázal zavolať kastelána a oblečený sa vystrel na posteľ. Tvár mal rozpálenú. Mládenci si mysleli, že je to od rozčúlenia, no Tereza vedela, že sa mu vrátila horúčka.

Vošiel kastelán a urodzený pán im porozprával, prečo prišli cisárski generáli. Nakoniec trpkovo povedal: „Je na mňa vydaný zatykač a sme obklúčení. Dnu alebo von z hradu nikoho nepustia.“

„Urodzený pane,“ po dlhom tichu panujúcom v izbe prehovoril kastelán, „sme v ťažkom postavení, ale nie beznádejnom. Hrad dokážeme ubrániť, niet tej sily, ktorá by ho dokázala dobyť. Jedlom sme zásobení tiež. Na svadbu neprišlo toľko hostí, koľko sme pozvali, takže z komôr veľa neubudlo. Okrem toho sa požíveň sústavne dopĺňala.“

„Kastelán, viem, že si prácu vykonávaš zodpovedne. S tým, čo si povedal, môžem len súhlasiť, avšak nie to ma trápi. Pýtam sa, čo bude s Imrichom a Pavlom. Tu nie sú v bezpečí, musia z hradu

utiecť.“

„Otec,“ ohradil sa Imrich, „už nie sme deti, vieme čo sa deje.“

„Imrich, upokojte sa. Všetko vám vysvetlím, na každú otázku odpoviem, len si musím trochu odpočinúť. Vol'ajako ma rozpaľuje a som unavený. Kde je Tereza, aby mi pomohla?“

„Tu som, pán môj. Hneď sa do toho pustíme,“ rukou naznačila šafárovi a mládencom, aby odišli.

Imrich s Paľom chceli popoludní ísť za Tökölim, ved' slúbil, že im všetko vysvetlí. Šafár ich však presvedčil, aby sa tak nenáhli a dopriali mu viac času na oddych.

„Urodzeného pána poznám už roky, ale niečo také, žeby si sám ľahol a volal bylinkárku som ešte nezažil. Nepáči sa mi to,“ okomentoval situáciu kastelán.

Jeho obavy sa potvrdili. Imrich s Paľom ticho otvorili dvere, no Tereza im s prstom na ústach naznačila, aby boli ticho a odišli.

„Urodzený pán má horúčku a pred chvíľou zaspal,“ oznámila im, keď vyšla s nimi na chodbu.

Imrich skúmavo na ňu hľadel a vzápätí sa opýtal: „Prečo má otec znova horúčku?“

„Mladý pán, takto sa prejavuje choroba, ktorá sužuje urodzeného pána už od jari. Na poľovačke zmokol, premrzol a vrátil sa prechladnutý. Liečiť sa tvrdohlavo odmietal. Celé leto pokašliaval, ale až keď sa pridali bolesti v hrudi, sem-tam vypil bylinkový čaj či užil kvapky. O žiadnom inom liečení nechcel ani počuť. Od rána do večera bol zaneprázdnený prípravou svadby.“

Zmĺkla, nevedela, či môže povedať čoho sa najviac obáva.

„Všetkému, čo hovoríte rozumiem,“ povedal Imrich, „ale, čo bude ďalej? Keď horúčka ustúpi, otec sa vylieči?“

„Neviem vám odpovedať. Príznaky, ako únava, záchvaty kašľa a dýchavičnosť, bolesti v hrudi, horúčka, potenie, všetky ukazujú na to, že urodzený pán môže mať suchoty.“

„Viete to liečiť?“

„Mladý pán, na túto chorobu sa podávajú bylinné čaje, kvapky na utíšenie kašľa a zmiernenie bolesti, vývary z mäsa a zeleniny na posilnenie. No... a pokoj na lôžku v často vetranej izbe. Modlím sa a prosím nášho Pána Boha, aby držal nad nami ochrannú ruku a pomohol pánovi uzdraviť sa.“

„Nevedel som..., že otec je tak vážne chorý,“ šepol Imrich.

Mládenci z toho, čo sa dozvedeli boli skormútení. Zrazu ich nič nezaujímalo a nevedeli, kde by mali ísť. Zišiel im na um kastelán, tak zamierili k nemu. Vyrozprávali mu, čo sa dozvedeli od Terezy, no on prekvapený nebol. Už o všetkom vedel. Dovtípil sa prečo ho vyhládali a usiloval sa rozptýliť ich oprávnené obavy. Venoval sa im celý deň, ba aj nasledujúci.

Bol november, no napodiv nebolo zamračené, ani chladno a svietilo slnko. Na terase hradu v kresle sedel zababušený urodzený pán. Horúčka klesla a cítil sa lepšie. Svieži vzduch mu robil dobre, dýchal ľahšie a nenutkalo ho tak často na kašeľ. Mládenci s Jakubom a kastelánom sa usadili vedľa neho. Tereza im doniesla hrnčeky s čajom z liečivých rastlín dochutený medom.

Urodzený pán bol ako vymenený, a tak veľa rozprával. Keď sa ho Imrich opýtal, prečo upadol do panovníkovej nemilosti, na chvíľu sa odmlčal. Potom začal vysvetľovať: „Imrich, syn môj, správanie panovníka Leopolda I. je podlé a namierené na potláčanie našich práv. Proti tomu sa postavil palatín Vešeléni, ktorí pripravoval sprisahanie. Podporovali ho mnohí uhorskí magnáti, aj ja. O povstaní nemôže byť ani reč, pretože sa v skutočnosti ani nezačalo. Skôr než sme začali konať zomrel ostrihomský arcibiskup Lipai a o niečo neskôr aj palatín František Vešeléni. Okrem tejto pohromy boli naše plány v Istanbule prezradené cisárskemu veľvyslancovi. Panovník hlavných účastníkov nechal uväzniť, za trest nariadil súdne konanie, ale hlavne skonfiškoval ich majetky.“

Urodzený pán zmĺkol a zamyslel sa.

„Imrich,“ zvolal zrazu, „s Paľom musíte čo najskôr z hradu ujsť.“

„Otec, nie. To predsa nemôžete chcieť. Žiadate, aby som vás tu nechal chorého a sám zutekal do bezpečia?“

„Syn môj, rozumiem ti, ale inú možnosť nemáte. Rozmýšľaj a city nechaj bokom. Bolo by hotovým šialenstvom, keby som sa taký chorý pokúsil ujsť. Panovník z túžby po pomste nepoľaví, takže tu ste obaja v neprestajnom nebezpečenstve. Či azda chcete skončiť na popravisku, či v žalári niektorého z hradov?“

„Otec, nútite ma k rozhodnutiu, kde rozum hovorí poslúchnuť vás, no srdce sa prieči.“

„Upokoj sa. Po čase um zmúdreje a bolesť srdca ustane.“

„Páni, už je čas, aby urodzený pán išiel dnu,“ prerušila ich Tereza.

„Už ideme,“ odvetil kastelán, „chcel by som však upozorniť, že hrad je obklúčený a neviem ako sa dá z neho ujsť?“

„Rozmýšľajme, musíme rýchlo niečo vymyslieť,“ zdôraznil pán.

Boli dni, keď sa urodzený pán cítil lepšie a očividne sa mu uľavilo. Žiaľ, pretrvávali zriedkavo. Horúčky, kašeľ ho sužovali čím ďalej tým viac. Tereza robila čo mohla, ale o ústupe choroby sa hovoriť nedalo. Bola nespokojná a vystrašená. Pán s neduhom húževnato bojoval, no bez väčšieho úspechu.

Imrich s Paľom a kastelánom robili urodzenému pánovi spoločnosť vždy, keď sa to dalo. Veľa sa rozprávali. Hľadali najmä spôsob, ktorý by mládencom umožnil bezpečný útek z hradu.

Koncom novembra bolo vonku sychravo a chladno. Po ceste k hradu stúpaj jazdec zahalený do dlhého plášťa. Pomaly sa blížil k spusteným mrežiam prvej brány.

„Som veliteľ cisárskeho jazdeckého oddielu,“ stroho oznámil, keď zosadol z koňa a podišiel k strážcom. „Generál Heister a Spankau ma poverili doručiť vám toto písmo.“

Z plášťa vytiahol listinu a prestrčil ju cez mreže veliteľovi oddielu. Zrazil opätky, otočil sa a vyhupol do sedla. Na odpoveď